

4. VAINAJAN HYVÄSTELEMINEN

Suosituslause: Valmistele läheisiä vainajan hyvästelemiseen kuvailemalla vainajan ulkonäköön liittyviä yksityiskohtia ja kertomalla vainajan katsomisen mahdollisesti aiheuttamista reaktioista.

Näytön aste: B

Vainajan näkeminen todensi kuoleman, antoi läheisille rauhallisuuden tunteen ja auttoi selviytymisessä. Osallistujat arvostivat vainajan näkemiseen valmistautumista.

Laadullisessa tutkimuksessa¹ kuvattiin läheisensä äkillisesti menettäneiden (n=16) kokemuksia vainajan katsomisesta. Tiedonantajina olivat. Kuolinsyitä olivat olleet sydänkohtaukset, onnettomuudet, itsemurhat tai henkirikokset.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Kohtalainen.

Kommentti: Kanadan sekä Suomen terveydenhuollon eroavaisuudet.

Vanhemmat kuvasivat jo ennen kuolleen lapsen syntymää sisarusten tiedon tarvetta sekä korostivat ohjausta siitä, kuinka kuollut lapsi tulisi esitellä sisaruksille.

Laadullisessa tutkimuksessa² kuvattiin vanhemmuutta sekä sisarusten tarpeita kohtukuoleman jälkeen vanhempien (n=27) näkökulmasta.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneitä vanhempia tulisi valmistella vainajassa tapahtuviin muutoksiin.

Kyselytutkimuksessa³ kuvattiin kohtu- tai perinataalikuoleman kokeneiden vanhempien (n=104) kokemuksia sekä mielipiteitä suruun liittyvän valokuvauksen käytänteistä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Kohtukuoleman kokeneet äidit toivoivat, että heitä valmisteltaisiin vainajan muuttuvaan ulkonäköön sekä siihen miltä tuntui lähteä sairaalasta ilman lasta.

Laadullisessa tutkimuksessa⁴ kuvattiin lapsen kuoleman vaikutuksia kohtukuoleman kokeneisiin äiteihin (n=47) sekä perhejärjestelmään. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Kohtalainen.

Kommentti: USA:n sekä Suomen terveydenhuollon käytänteiden eroavaisuudet.

Kohtukuoleman kokeneiden vanhempien mielestä tieto odotettavissa olevista seikoista lievensi vainajan näkemiseen kohdistuvia pelkoja.

Laadullinen synteesi (n=20 tutkimusartikkeliä)⁵ 20 vanhempien kokemuksista koskien heidän saamaansa hoitoa kohtukuoleman yhteydessä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 2

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. Harrington C, Sprowl B. (2011). Family members' experiences with viewing in the wake of sudden death. *Omega: Journal of Death & Dying* 64(1), 65-82.
2. Avelin P, Erlandsson K, Hildingsson I, Rådestad I. (2011). Swedish parents' experiences of parenthood and the need for support to siblings when a baby is stillborn. *Birth: Issues in Perinatal Care* 38(2), 150-158.
3. Blood C & Cacciatore J. (2014). Best practice in bereavement photography after perinatal death: Qualitative analysis with 104 parents. *BMC Psychology* 2(1), 15-15.
4. Cacciatore J. (2010). The unique experiences of women and their families after the death of a baby. *Social Work in Health Care* 49(2), 134-148.
5. Lisy K, Peters MDJ, Riitano D, Jordan Z, Aromataris E. (2016). Provision of meaningful care at diagnosis, birth, and after stillbirth: A qualitative synthesis of parents' experiences. *Birth* 43(1), 6-19.

Suosituslause: Rohkaise läheisiä vainajan hyvästelemiseen, vaikka se saattaa hetkellisesti voimistaa ahdistusta.

Näytön aste: B

Kohtukuoleman kokeneet vanhemmat pitivät myönteisenä, että ystävillä ja sukulaisilla oli mahdollisuus nähdä vainaja. Perheet, joissa ystävät ja sukulaiset eivät olleet nähneet vainajaa, kuvasivat sisarusten lisääntyntä ymmärtämisen tarvetta.

Laadullisessa ryhmähaastattelututkimuksessa¹ kuvattiin vanhemmuutta sekä sisarusten tarpeita kohtukuoleman jälkeen vanhempien (n=27) näkökulmasta.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneitä vanhempia tulisi rohkaista lapsensa hyvästelyyn (katsomiseen sekä sylissä pitämiseen), koska suruprosessi voi muutoin vaikeutua.

Laadullisessa haastattelututkimuksessa² kuvattiin kohtukuoleman tai vastasyntyneen kuoleman kokeneiden äitien (n=15) kokemuksia sairaalan, uskonnollisten yhteisöjen, muodollisten ja sosiaalisten palveluiden antamasta tuesta. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (7/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Kohtukuoleman kokeneet vanhemmat, jotka suhtautuivat vainajan näkemiseen pelokkaasti tai pidättyväisesti, arvostivat jälkeensä hoitohenkilöstöltä saamaansa ohjausta ja rohkaisua vainajan hyvästelyyn. Vanhemmat, jotka eivät nähneet vainajaa, ilmaisivat tähän liittyvää katumusta.

Laadullisessa synteessissä (n=20 tutkimusartikkelia)³ käsiteltiin vanhempien kokemuksia saamastaan hoidosta kohtukuoleman yhteydessä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 2

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen - Hoitotyön suositus

Läheisensä äkillisesti menettäneet, jotka eivät nähneet vainajaa, kuvasivat pitkäkestoista tyhjyyden tunnetta. Vaikka vainajan hyvästelemisellä saattoi olla hetkellisesti läheisen ahdistusta voimistava vaikutus, oli sillä myönteinen vaikutus suruprosessiin

Laadullisessa haastattelututkimuksessa⁴ kuvattiin läheisensä äkillisesti menettäneiden (n=16) näkemyksiä ja kokemuksia vainajan katsomisesta. Kuolinsyitä olivat olleet sydänkohtaukset, onnettomuudet, itsemurhat tai henkirikokset. pitkällä aikavälillä.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Kohtalainen.

Kommentti: Kanadan sekä Suomen terveydenhuollon käytänteiden eroavaisuudet.

Itsemurhan tehneen sisarusten selviytymistä auttoi kuolleen sisaruksen näkeminen, joka todellisti kuoleman. Sisarukset kokivat ulkopuolisuuden tunnetta, jos eivät saaneet nähdä kuollutta sisarustaan.

Laadullinen tutkimuksessa⁵ kuvattiin itsemurhan tehneen sisarusten (n=26) surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneiden vanhempien selviytymistä auttoi lapsen hyvästeleminen, kuten kuolleen lapsen näkeminen, sylissä pitäminen ja arkkuun laittaminen sekä kappeliin vieminen.

Laadullisessa tutkimuksessa⁶ kuvattiin lapsensa menettäneiden äitien (n=143) ja isien (n=102) selviytymisessä auttaneita tekijöitä. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella kuusi kuukautta lapsen kuoleman jälkeen. Suurin osa lapsista oli kuollut kohtuun. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneiden vanhempien selviytymistä edisti jäähyväisten jättäminen, kuolleen lapsen näkeminen ja sylissä pitäminen sekä jäähyväisrituaaleihin osallistuminen. Vanhempien selviytymistä heikensi, jos lasta ei päässyt hyvästelemään. Myös valmistautumattomuus hyvästelemiseen tai jäähyväisten jättämisen vältteleminen koettiin selviytymistä estävänä.

Kirjallisuuskatsauksessa (n=20 tutkimusartikkeliä)⁷ kuvattiin lapsen kuoleman kokeneiden vanhempien selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 2.

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. Avelin P, Erlandsson K, Hildingsson I, Rådestad I. (2011). Swedish parents' experiences of parenthood and the need for support to siblings when a baby is stillborn. Birth: Issues in Perinatal Care 38(2), 150-158.

Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen - Hoitotyön suositus

2. Conry J, Prinsloo C. (2008). Mothers' access to supportive hospital services after the loss of a baby through stillbirth or neonatal death. *Health SA Gesondheid* 13(2), 14-24.
3. Lisy K, Peters MDJ, Riitano D, Jordan Z, Aromataris, E. (2016). Provision of meaningful care at diagnosis, birth, and after stillbirth: A qualitative synthesis of parents' experiences. *Birth* 43(1), 6-19.
4. Harrington C, Sprowl B. (2011). Family members' experiences with viewing in the wake of sudden death. *Omega: Journal of Death & Dying* 64(1), 65-82.
5. Inna S, Kaunonen M, Aho AL. (2014). Sirpaleista koottu – sisaruksen suru ja selviytyminen itsemurhan jälkeen. *Thanatos* 3 (2), 79–103.
6. Savolainen S, Kaunonen M, Aho A L. (2013). Vanhempien selviytymistä auttavat tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Hoitotiede* 25 (3), 222–235.
7. Aho A, Savolainen S. (2012). Vanhempien selviytymistä edistävät ja estävät tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Thanatos*1(2), 1-26.

Suosituslause: Kerro läheisille erilaisista tavoista hyvästellä vainaja heidän vakaumustaan kunnioittaen.

Näytön aste: B

Henkirikoksen uhrin läheisten selviytymistä auttoi surmatulle kirjeiden kirjoittaminen.

Laadullisessa tutkimuksessa¹ kuvattiin henkirikosuhrien läheisten (n=34) surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Kirjeiden kirjoittaminen itsemurhan tehneelle sisaruksille auttoi selviytymisessä.

Laadullisessa tutkimuksessa² kuvattiin itsemurhan tehneen sisarusten (n=26) surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsen kuoleman kokeneiden vanhempien selviytymistä auttoi kuolleen lapsen näkeminen, sylissä pitäminen, arkkuun laittaminen ja kappeliin vieminen. Lapsen kanssa vietetyn ajan muisteleminen, lapseen liittyvät muistoesineet, jalan ja kädenjälki, lapsen tavarat ja valokuvien katseleminen auttoivat selviytymisessä. Myös leikekirjan ja internetin muistosivujen tekeminen, haudalla ja muistolehdoissa vierailu, haudan hoitaminen, usko Jumalaan ja kuoleman jälkeiseen elämään, kastaminen, muistotilaisuus ja rukoileminen auttoivat vanhempien selviytymisessä.

Laadullisessa tutkimuksessa³ kuvattiin lapsen kuoleman kokeneiden äitien (n=143) ja isien (n=102) selviytymisessä auttavia tekijöitä. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella kuusi kuukautta lapsen kuoleman jälkeen. Suurin osa lapsista oli kuollut kohtuun. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneiden vanhempien selviytymistä edisti jäähyväisten jättäminen, kuolleen lapsen näkeminen ja sylissä pitäminen sekä jäähyväisrituaaleihin osallistuminen. Kuolemaan liittyvät rituaalit, kuten kaste tai nimen antaminen, ruumiin esillä pitäminen, rukoileminen, pyhien kirjoitusten lukeminen, hengelliset laulut, sairaalan kappelissa käyminen sekä muistotilaisuus edistivät vanhempien selviytymistä

Kirjallisuuskatsauksessa (n=20 tutkimusartikkelia)⁴ kuvattiin lapsen kuoleman kokeneiden vanhempien selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 2

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. Virta T, Kaunonen M, Aho AL. (2017). Henkirikosuhrien läheisten suru sekä selviytymistä edistävät ja estävät tekijät. *Thanatos* 6 (2), 5-48.
2. Inna S, Kaunonen M, Aho AL. (2014). Sirpaleista koottu – sisaruksen suru ja selviytyminen itsemurhan jälkeen. *Thanatos* 3 (2), 79–103.
3. Savolainen S, Kaunonen M, Aho AL. (2013). Vanhempien selviytymistä auttavat tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Hoitotiede* 25 (3), 222–235.
4. Aho AL, Savolainen S. (2012). Kirjallisuuskatsaus: Vanhempien selviytymistä edistävät ja estävät tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Thanatos* 1 (2), 1-28.

Suosituslause: Kohtele vainajaa kunnioittavasti ja puhu hänestä nimellä.

Näytön aste: B

Ammattihenkilöstön vuorovaikutus ja vainajaa kohtaan osoitettu kunnioitus vaikuttavat läheisen suruprosessiin.

Laadullisessa tutkimuksessa¹ kuvattiin läheisensä äkillisesti menettäneiden (n=16) kokemuksia vainajan katsomisesta. Kuolinsyitä olivat olleet sydänkohtaukset, onnettomuudet, itsemurhat tai henkirikokset.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Kohtalainen.

Kommentti: Kanadan sekä Suomen terveydenhuollon käytänteiden eroavaisuudet.

Vainajasta puhuminen hänen nimellään antoi läheisille tunteen siitä, että vainajaa kohdeltiin ihmisenä.

Laadullisessa tutkimuksessa² kuvattiin kohtukuoleman kokeneiden äitien (n=47) näkemyksiä suruprosessia helpottavista tekijöistä sekä kohtukuoleman heissä aiheuttamista muutoksista.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Kunnioittavat ja tukevat kohtaamiset vähentävät läheisten emotionaalista sekä psykologista taakkaa sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen - Hoitotyön suositus

Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa (n=144 tutkimusartikkelia)³ kuvattiin kohtukuoleman vaikutuksia vanhempiin, perheisiin, terveydenhuollon toimijoihin sekä yhteisöihin.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 2

Sovellattavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Vanhemmat olivat järkyttyneitä, jos vainajaa kohdeltiin epäkunnioittavasti. He arvostivat vainajan hellää käsittelyä sekä hänen nimensä käyttöä puheessa.

Laadullisessa synteessissä (n= 20 tutkimusartikkelia)⁴ käsiteltiin vanhempien kokemuksia heidän saamastaan hoidosta kohtukuoleman yhteydessä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellattavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneitä vanhempia auttoi lapsen kuoleman arvokkaaksi kokeminen, kuolleen lapsen kunnioittaminen ja hänestä nimellä puhuminen.

Laadullisessa tutkimuksessa⁵ kuvattiin äitien (n=143) ja isien (n=102) selviytymisessä auttavia tekijöitä lapsen kuoleman jälkeen. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella kuusi kuukautta lapsen kuoleman jälkeen. Suurin osa lapsista oli kuollut kohtuun. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellattavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. Harrington C, Sprowl B. (2011). Family members' experiences with viewing in the wake of sudden death. *Omega: Journal of Death & Dying* 64(1), 65-82.
2. Cacciatore J, Bushfield S. (2007). Stillbirth: The mother's experience and implications for improving care. *Journal of Social Work in End-of-Life & Palliative Care* 3(3), 59-79.
3. Heazell AEP, Siassakos D, Blencowe H, Burden C, Bhutta ZA, Cacciatore J, et al. (2016). Stillbirths: Economic and psychosocial consequences. *Lancet* (10018), 604-616.
4. Lisy K, Peters M DJ, Riitano D, Jordan Z, Aromataris E. (2016). Provision of meaningful care at diagnosis, birth, and after stillbirth: A qualitative synthesis of parents' experiences. *Birth* 43(1), 6-19.
5. Savolainen S, Kaunonen M, Aho A L. (2013). Vanhempien selviytymistä auttavat tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Hoitotiede* 25 (3), 222–235.

Suosituslause: Anna läheisille riittävästi aikaa vainajan hyvästelyyn sekä tarjoa heidän tarpeidensa mukaan useita mahdollisuuksia siihen.

Näytön aste: B

Osa lapsensa menettäneistä vanhemmista kuvasi huolta hyvästelyyn annetun ajan rajallisuudesta ja kokivat, etteivät voineet viettää riittävästi aikaa vainajan kanssa. Sairaaloiden tulisi antaa läheisille heidän tarvitsemansa aika hyvästelyyn.

Kyselytutkimuksessa¹ kuvattiin kohtu- tai perinataalikuoleman kokeneiden vanhempien (n=104) kokemuksia sekä mielipiteitä suruun liittyvän valokuvauksen käytänteistä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Kohtukuoleman kokeneet äidit toivoivat, että olisivat saaneet viettää enemmän aikaa vainajan kanssa ja että heitä olisi rohkaistu siihen.

Laadullisessa tutkimuksessa² kuvattiin lapsen kuoleman vaikutuksia kohtukuoleman kokeneisiin äiteihin (n=47) sekä perhejärjestelmään. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Kohtalainen.

Kommentti: USA:n sekä Suomen terveydenhuollon käytänteiden eroavaisuudet.

Kohtukuoleman kokeneet vanhemmat kokivat vainajan kanssa vietetyn ajan validoivan hänen olemassaolonsa sekä kuvasivat sitä tärkeäksi tilanteeksi.

Laadullisessa synteessissä (n=20 tutkimusartikkeliä)³ käsiteltiin vanhempien kokemuksia heidän saamastaan hoidosta kohtukuoleman yhteydessä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneitä vanhempia tulee tukea viettämään vainajan kanssa aikaa ja tarjota heille mahdollisuutta siihen useasti.

Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa (n=52 tutkimusartikkeliä)⁴ tarkasteltiin kohtukuoleman kokeneiden vanhempien sekä terveydenhuollon henkilöstön kokemuksia kohtukuoleman aikaisesta hoidosta.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (10/10 JBI).

Näytön vahvuus: 1

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. Blood C, Cacciatore J. (2014). Best practice in bereavement photography after perinatal death: Qualitative analysis with 104 parents. *BMC Psychology* 2(1), 15-15.
2. Cacciatore J. (2010). The unique experiences of women and their families after the death of a baby. *Social Work in Health Care* 49(2), 134-148.
3. Lisy K, Peters MDJ, Riitano D, Jordan Z, Aromataris E. (2016). Provision of meaningful care at diagnosis, birth, and after stillbirth: A qualitative synthesis of parents' experiences. *Birth* 43(1), 6-19.
4. Ellis A, Chebsey C, Storey C, Bradley S, Jackson S, Flenady V, et al. (2016). Systematic review to understand and improve care after stillbirth: A review of parents' and healthcare professionals' experiences. *BMC Pregnancy and Childbirth*. 16 (1), 1-19.